

اعجاز علمی قرآن فراتر از محدوده علم تجربی است

هرچند که تحدی قرآن نسبت به تمام سوره‌هاست، ولی لزومی ندارد که تک تک سوره‌های قرآن اعجاز علم تجربی را در خود داشته باشد، چرا که اعجاز قرآن در زمینه‌هایی نظیر علم بیان، علم ادبی و علم تجربی و... است.

هرچند که تحدی قرآن نسبت به تمام سوره‌هاست، ولی لزومی ندارد که تک تک سوره‌های قرآن اعجاز علم تجربی را در خود داشته باشد، چرا که اعجاز قرآن در زمینه‌هایی نظیر علم بیان، علم ادبی و علم تجربی و... است. با توجه به پیشرفت تکنولوژیکی و رشد و تکاملی که علم تجربی به آن دست یافته است، توجه به اعجاز علمی قرآن جایگاه ویژه‌ای را به دست آورده است. این در حالی است که در دنیای معاصر کتبی مانند انجیل و تورات به تناسب همین پیشرفتی که قرآن را در صدر توجهات قرار داده، به عقب رانده شده است.

البته باید دانست که اعجاز علمی قرآن منحصر در همین بعد علم تجربی نیست و اگر مطلب علمی قرآن مورد تأیید علم تجربی قرار نگیرد، موجب بی‌اعتباری قرآن نمی‌شود. رابطه علوم تجربی با قرآن سه صورت دارد. در وهله اول آن دسته از مطالب علمی قرار دارند که مورد تأیید علم تجربی هم هست. این مطالب که مسائلی از قبیل حرکت خورشید، زمین و زوجیت است. مطالب دوم مطالبی هستند که از آن‌ها به تعارض علم دین تلقی می‌شود. در این مورد باید گفت که تعارض قطعی بین علم و دین وجود ندارد و این مشکل مربوط به ظواهر قضایاست و تحقیق و دقت بیشتر برطرف خواهد شد. دسته سوم از مطالب مطالبی است که موضع علم تجربی به آن تأیید است و نه انکار که ممکن است با پیشرفت بیشتر علم تجربی در دوران‌های بعدی این مسائل نیز روشن شوند.

اعجاز قرآن از جهات گوناگون ثابت شده است. در این میان اعجاز در الفاظ، محتوا، جامعیت، تحدی قرآن، نزول تدریجی، عدم تناقض در مفاهیم آن، آهنگ قرآن، نفوذ آیات آن در دل‌ها و اخبار غیبی قرآن را می‌توان نام برد که این امر نشان می‌دهد قرآن را می‌توان از جهت علمی تفسیر کرد. هدف از تفسیر علمی قرآن سه چیز است، گاهی مقصود آن روشن کردن معانی و مقاصد قرآن است که همان تفسیر اصطلاحی است، گاهی هدف تفسیر علمی، اثبات اعجاز قرآن است و گاهی نیز اثبات اشتباه نظریات انحرافی یا تفاسیر به رأی.

در ادامه به شبهه برخی از کسانی که در تفسیر علمی و اعجاز قرآن شکال وارد کرده‌اند و همچنین پاسخ آن‌ها پرداخته خواهد شد.

اشکالات مخالفان

برخی از افراد در تفسیر علمی قرآن چنین اختلاف کرده‌اند که این‌که برخی مطالب قرآن با اکتشافات جدید مطابق است ثابت می‌کند که قرآن را یک نفر انسان عادی بیان نکرده، بلکه از طرف خدای داناست و لیکن قرآن و انجیل هم سخن خدا بودند، ولی معجزه نبود. از نظر این افراد تحدی قرآن مربوط به حوزه بیانی و ادبی قرآن است و ارتباطی با مسائل دیگر ندارد و خداوند در این زمینه تحدی کرده است.

گروه دوم از مخالفین می‌گویند آیات و مطالب علمی قرآن در همه سوره‌ها نیست، در حالی که خداوند آورده «أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتِطَعْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ» یا می‌گویند آن را به دروغ ساخته است بگو اگر راست می‌گویید، سوره‌ای مانند آن بیاورید و هر که را جز خدا می‌توانید فرا خوانید» (یونس/38) پس اعجاز قرآن با هر سوره‌ای اثبات می‌شود، ولی طبق نظریه اعجاز علمی، فقط سوره‌هایی که آیات علمی دارد، اعجاز علمی را ثابت می‌کند. گروه دیگر اعجاز علمی را فقط برای عالمان می‌دانند، در حالی که قرآن کتابی است برای عموم افراد.

پاسخ اشکالات

در پاسخ به اشکال نخست باید گفت درست است که معجزه امری نیست که بدون اذن خداوند و از فردی غیر از نبی خداوند رخ بدهد. مطالبی که در قرآن آمده اثبات این مدعاست که ممکن نیست فردی بدون اتصال به منبع الهی، 14 قرن پیش سخنانی را بیان کند که امروز ثابت شود. انجیل و تورات از طرف خداوند بودند، ولی اثبات صدق مدعای موسی(ع) و عیسی(ع) به وسیله کتابشان نبود. در واقع، معجزه حضرت محمد(ص) با کتابش یکی است، ولی در مورد تورات و انجیل به این ترتیب نیست. در واقع مطالب علمی قرآن دو چیز را اثبات می‌کند؛ یکی معجزه بودن قرآن و دیگری نزول آن از طرف خداوند.

مطلب دوم این‌که وقتی صحبت از اعجاز علمی قرآن می‌شود، لزومی ندارد که تک تک سوره‌های قرآن اعجاز علم تجربی را در خود داشته باشد. بحث تحدی در قرآن مربوط به تک تک سوره‌ها است، چرا که اعجاز قرآن در مباحث مختلف علمی نظیر علم بیان، علم ادبی و علم تجربی و... است. لازم نیست که یک سوره از تمام جهات معجزه برخوردار باشد، از یک جهت معجزه هم که برخوردار باشد صورت تحدی آن صحیح است.

در اشکال سوم باید به این نکته توجه کرد که عدم درک یک مطلب نافی اصل مطلب نیست. به این معنا که چون اعجاز ادبی قرآن را همه انسان‌ها به خصوص غیر عرب‌ها به معنای تام درک نمی‌کنند، دلیل بی‌اعتباری اعجاز ادبی یا علمی قرآن نمی‌شود.